

ACC. N:R. M. 7614 : 1-14.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne

Härad: Båre

Socken: Hyby

Uppteckningsår: 1940

Upptecknat av: Kjell Fagerström

Adress: Grönegatan 22, Lund

Berättat av: Jöns Andersson

Född år: 1864 i Hyby, Malmöhus län

Sektion I: Sociala förhållanden
och bostadsvanor

Lista 3. Lovplats i fähuset

6 tr. I: 3.

exp. att

Skriv endast på denna sida!

B. Hyby herrgård

J. A. W. Wrangel von Brehmer

B. Fiskerö. Ågare av Hyby herrgård, herrgård i Hyby fideikommisssegendom. Hela fideikommissets areal belöper sig till nägot över 1000 hektar, därav omkring 800 åker och en 60 a'rs skog. Till egendomen ett flertal arrendegårdar. Medelgod jord. Förmögen. Fiskerö W. Wrangel von Brehmer härstammar från släkten von Brehmer i Fyskland. Står Lyånotepersonal.

3. A Sängplats för drängarna i den s. k.
drängkammaren i fästningsbyggnaden för att
~~de~~ lätt skulle kunna vara till
hands vid kalving eller vid fall
av sjukdom hos djuren. Kalven
understundom i en bur vid siden
om drängkammaren.

Ingen av familjen pläga-
de annars sova i fästuset i
vanliga fall. Endast tillfälligt-
vis kunde det förekomma bland
barn och yngre, bland de gam-
le blott någon gång. Bland Gäst-
befolket i örigt endast tillfälligt-
vis sovplats i fästuset. Landstyg-

karle eller vandrare kunde be om dy-
 tik sängplats och fr^o tillätelser där-
 till. ^{heltade det} i gähuset eller som man också kallade det

- B. Sängplatsen antingen var som helhet,
 där man lyckte det var länsligt
 och livligt. Eller också var det s. k.
 foderboet, där korna stod.

Sängplats också i någon löna vid
 sidan någon avskänning el. dyl.
~~sempare~~ nästan gång i kelvakäpparna.

- C. Ingen eldstad i gähuset. I dräng-
 kammaren särskild säng, vanligt-
 vis s. k. dragsäng. Löv för i re-
 je säng. Det var nämligen mycket
 tjänsbefolk ^{de stängda} (den, lid, det
 här är friga om. Men begag-
 nade sig av s. k. fjärderna,
 d. v. s. fjärderna. Under till i sän-
 gen hade man rågheln, sedan

(Hädd)

en fjärdena - nedandyna -. Där
^{öfver} hade man beett ett lakan.
Där hade man en öredyna, över vil-
ken man ävensledes beett ett
lakan. Och över det hela ett tä-
cke. Till huvdgärd: två ludd-
kuddar. Vad den nämnda säg-
helmen beträffar, var man myc-
ket mån om att den skulle va-
ra så stor och fin som möj-
ligt. Vid bäddning, som utfördes
av de s. k. pigorna, bestades
den ^{säiffr} om. Den lats om var fjör-
der dar.

De ^{av familjemedlem-}
^{eller familj i vänt} pigorna
man) tillfälligtvis sova i få-
huset; inget särskilt underlag för
bädden eller särskild säg. Men

sedde endast sin lott, så att det
 blev fint och slätt och lämpligt
 ineläger. De barn sova i fåhuset,
 liksom de i en s. k. sykonbädd
 som bredes allesamma. När nå-
 gon ländstykare eller annan per-
 son ville, som uttycktes besta,
 låna hus och fångs tillätsel
 ligga i kostallarna, fångs de
 överledes understyrdom. Låna
 han kunde ibland få ligga ^{halv} ~~halv~~ ^{halv} ~~halv~~
 ett par faltar. Han lå ^{även} ~~även~~
 en sådan under sig för att
 undgå obekvämligheter av det
 stickande, skiva höet direkt
 mot kroppen. Någon av familje-
 medlemmarna kunde ibland säga
 med sig laka och kudda och
 fall ^{halv} ~~halv~~ ^{halv} ~~halv~~ i fåhuset.

H. 4.

Beträffande olika metoder och
former för sängplatser i fä-
huset och för olika personer,
så att omnäma, evad det gäll-
de drängkammaren, att man
sov två i samma säng i tur
och ordning efter den rang och
tjänst man innehade. Bland drän-
garna fanns det nämligen både
s. k. dräng, halvkarl - andra
dräng - ludding - luddje
dräng - Deutom luddje (som:
sysslopäg, köpsäg och vätte-
päg. Sysslopägen motsvarade, vad
man på gäddar i allmänhet
benkar benämna ryktare. Vätte-
pägen var vaktprojken. Han var
luddje dyren, när de var ute på ^{bet}sk

uppräpnig!

x Denna
titel användes
inte där på
den plats
det här är
fråga om
i vissa fall
inte.

under sommaren o. dyl. ^{- i stället för -} Mången ansåg
 då som den högste i rang. Det
 berättas en levlig anekdota, som
 föregick vid ^{en} vämpstomöning.
 Vid förfäran om syroelsättning
 upplyste en man vid namn Jön
 Persson om att han var halvkarl.
 Svaret blev då: "Hej då halvkarl,
 hur se då de lilla karlarna
 ut." Såväl förste, ^{and} ^{al. a. som led} ^{af. a. försläktning}
 de drängen vore de som i hundra-
 sak ombesöjde alla kőningar.

Vad beträffar sängplatsen
 i fēhuset för fāmigemedlemmar,
 var det gällde tillfälligt sōvplats,
 fēkom det ^{sämligt} i olika meto-
 der och former och för olika per-
 soner. Beträffande landskyrkans

upprepning

eller i öfrigt främmande perso-
ner, brukade man vid valen av
sängplats åt dem i fästet få
gä hängsyn till i vad mån man
kände vederbörlig. En, som
var känd fört, kunde då få
bättre sooplatz.

5.A. Vad drängkammaren beträffar,
saw man där alltid hela året
om. Var det en kede sin öu-
skilda sängplats. Så kunde man
ha samma sängplats ^{d. ce/} ~~den~~ fem-
ton eller sjuttio år, så län-
ge man stannade i tjänst
på gården. Var någon av de
gamla exemplens släkt till gå-
rdens ägare, brukade hen ^{fristig} få
ligga inne i gårdens böningskammare.

Där någon av familjemedlem-
 marna eller tjänstefolket, som el-
 jest sov inne i boningshuset,
 tillfälligtvis tog sin sovplats
 i fähuset, inläppade detta
 under sommaren och senligtvis in-
 der skördetiden. Men gjorde
 det så att säga mera på skämt.
 Men, det kunde också inläppa,
 att, om man ville döja den se-
 na hemkomsten exempelvis en
 lördagkväll, men då tog sin
 tillflykt till fähuset. Tydligt
 fall var nog vanligast bland
 tjänstefolket. Men kunde tycks
 det var roligt ligga ute i
 fähuset i någon vecka ibland
 under skördetiden eller somma-

bland sid-
 fähuset eller någon annan plats kunde också
 säga min sagesman.

upprepning!

den i övrigt. Meni blott för nöjds
skall
att gjöra hysningar där.

Landsvägsstyrelse eller i övrigt
främlingar kunde för tillfällig
sovplats i fähuset ~~vid vintern~~
sommar och vintern. Sovplats i
~~gjälar~~ fähuset för dem gällde mest
om vintern.

B. ^{Sedan} Perioden 1850 - 1900 avses.

C. Säkertigen var gammal. När den
fick kommit och genom vem, hur
jag inte fått någon upplysning
om.

D. Sedan med all säkerhet före-
kommit före 1850 och även efter
1900, åtminstone de närmaste
årer, efter.

E. Meddelare och uppgifter i öfrigt:

ACC. N:R. M. 7614 //

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

se ovan.

6/ Specialföreläsning: ingen

ACC. N:R. M. 7614:12.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1-2. 1c huvudlapp

3A 1c huvudlapp

^{S. 6.}
Tusbild (mjölkkammare fanns
i kreatursstallarna, där
drängarna hade sitt av-
klädningsrum vid mjölkknin-
gen.

B. 6 } 1c huvudlapp.

4-6 }

1-2. Se huvudlagg.

3.4. Se huvudlagg

Jungfruna och pigorna hade
sin ^{allmänna} sovplats i köket. Där-
skild kammare för dem före-
kom inte. De kunde ändå ha
snuggat omkring sig. Hade sina
kiator vid sedan om sin
"bostad" i vilka de förvarade
sina persedlar. Lågo två
i varje säng.

B-6 } Se huvudlagg.

4-6 }

1-2. Le huvudlapp.

3. A. Le huvudlapp.

Diangkammaren kunde också
ligga avsidet, ^{från siggäta} och styrke ifrån
kostallarna. Tydligt fall före-
kom vid andra gårdar. Men
för det mesta diangkamma-
rens plats inne i stallarna.

D. }
6. } Le huvudlapp.
4-6 }